

Dosarul nr. 2ra-1784/22
2-16143988-01-2ra-21122022

Prima instanță: (Judecătoria Chișinău, sediul Centru) A. Ojoga
Instanța de apel: (Curtea de Apel Chișinău) M. Guzun, V. Sîrbu, V. Buhnaci

Î N C H E I E R E

01 februarie 2023

mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ al
Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Dumitru Mardari
Galina Stratulat
Victor Burduh

examinând admisibilitatea recursului declarat de către Mocreac Victoria,
în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Bejan Antonina
împotriva Victoriei Mocreac, intervenient accesoriu notarul Criucova Svetlana cu
privire la constatarea și declararea nulității testamentului și compensarea
cheltuielilor de judecată,
împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 04 mai 2022,

c o n s t a t ă :

La 17 noiembrie 2014, Bejan Antonina a depus cerere de chemare în judecată
împotriva Victoriei Mocreac, intervenient accesoriu notarul Criucova Svetlana cu
privire la constatarea și declararea nulității testamentului și compensarea
cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii, Bejan Antonina a menționat că la XXXXX, a decedat
XXXXX.

La 15 august 2014, în calitate de moștenitor legal de clasa I, a inițiat dosar
sucesoral, indicând eventualii moștenitori.

Ulterior, a fost informată despre faptul întocmirii de către XXXXX la
28 martie 2014 a testamentului pe numele Victoriei Mocreac (mătușă).

În opinia reclamantei, testamentul este lovit de nulitate absolută, deoarece la
momentul întocmirii testamentului, testatorul nu a avut discernământ.

Reclamanta Bejan Antonina a solicitat constatarea nulității și declararea nulă
a testamentului întocmit de XXXXX la 28 martie 2014 și autentificat de notarul
Criucova Svetlana.

Prin încheierea Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 03 august 2015, s-a scos de pe rol cererea de chemare în judecată depusă de Bejan Antonina (f. d. 96 Vol. I).

Prin încheierea Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 20 octombrie 2015, s-a respins cererea depusă de reprezentantul Antoninei Bejan, avocatul Pagoni Domnița cu privire la anularea încheierii Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 03 august 2015 (f. d. 104 Vol. I).

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 02 februarie 2016, s-a admis recursul declarat de Bejan Antonina, s-au casat încheierile Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 03 august 2015 și 20 octombrie 2015 și s-a restituit cauza la re judecare în fond (f. d. 124-127 Vol. I).

Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 04 martie 2021, s-a respins cererea de chemare în judecată depusă de Bejan Antonina.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 04 mai 2022, s-a admis apelul declarat de Bejan Antonina, s-a casat integral hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 04 martie 2021 și s-a emis o nouă hotărâre, prin care:

S-a admis cererea de chemare în judecată depusă de Bejan Antonina.

S-a constatat nulitatea testamentului întocmit de XXXXX la 28 martie 2014, autentificat de notarul Criucova Svetlana.

S-a declarat nul testamentul întocmit de XXXXX la 28 martie 2014, autentificat de notarul Criucova Svetlana.

S-a încasat de la Mocreac Victoria în beneficiul Antoninei Bejan suma de 350 de lei cu titlu de taxă de stat achitată în instanța de fond și instanța de apel.

Pentru a decide astfel, instanța de apel cu referire la circumstanțele cauzei a reținut că Bejan Constantin a decedat la 10 iulie 2014.

La 15 august 2014, Bejan Antonina, în calitate de moștenitor legal de clasa I, a inițiat dosar succesoral, depunând în acest sens la notar declarația de acceptare a moștenirii, indicând și eventualii moștenitori.

La 31 octombrie 2014, Bejan Antonina a fost informată despre faptul întocmirii de către XXXXX la data de 28 martie 2014 a testamentului autentificat de notarul Criucova Svetlana, pe numele Victoriei Mocreac.

Instanța de apel a reținut că în acțiunea depusă, s-a invocat lipsa consimțământului testatorului XXXXX, pe motiv că acesta nu avea discernământ la întocmirea testamentului.

La speță, instanța de apel a constatat că, notarul Criucova Svetlana, nu a prezentat nici o cerere întocmită de XXXXX în formă olografă prin care acesta ar solicita autentificarea testamentului, la fel, nu a fost prezentat nici extrasul din Registrul actelor notariale cu semnătura lui XXXXX.

În vederea probării lipsei consimțământului lui XXXXX de a întocmi testamentul contestat, a fost prezentat Raportul de expertiză judiciară din 29 noiembrie 2018, potrivit căruia, XXXXX, în ultimii ani de viață a suferit de XXXXX.

În atare circumstanțe, instanța de apel a notat că, instanța de fond, eronat a apreciat critic Raportul de expertiză, susținând că „deși medicii experți au stabilit

diagnosticul menționat, totuși aceștia nu s-au pronunțat asupra capacității de exercițiu a semnatarului testamentului”.

La caz, instanța de apel a stabilit că argumentarea primei instanțe este nefondată, or, potrivit prevederilor art. 24 din Codul civil (în vigoare la data producerii faptului juridic), numai instanța de judecată poate declara o persoană ca fiind incapabilă, astfel, referirea instanței că experții nu s-au expus cu privire la capacitatea de exercițiu a lui XXXXX, este una eronată.

La fel, instanța de apel a conchis că urmare a constatărilor Raportului de expertiză, se poate afirma că, testamentul a fost întocmit și semnat de XXXXX la data de 28 martie 2014, adică după 3 luni de la externarea din XXXXX, astfel, aceste circumstanțe denotă în mod cert că, la momentul întocmirii și semnării testamentului, XXXXX nu conștientiza acțiunile sale, nu înțelegea esența actului juridic semnat, situație ce denotă că, testamentul este lovit de nulitate absolută, lipsind una din condițiile esențiale de validitate a unui act juridic, și anume – consimțământul, dat fiind faptul că, în perioada august 2013 - decembrie 2013, adică perioada anterioară semnării testamentului, XXXXX a fost internat de 3 ori în XXXXX, cu diagnosticul „XXXXX”, respectiv, internarea lui XXXXX de 3 ori consecutiv, într-o perioadă de 4 luni, în XXXXX, cu același diagnostic, vine să fundamenteze poziția că la momentul semnării testamentului, XXXXX nu putea să-și exprime consimțământul în mod deliberat, iar „consimțământul” exprimat de acesta la momentul autentificării testamentului, nu produce efecte juridice.

Astfel, reieșind din cele menționate, instanța de apel a concluzionat că, la momentul întocmirii testamentului, XXXXX nu avea discernământ - circumstanță care constituie temei de declarare a nulității actului juridic, or, în speță, se invocă nulitatea absolută a actului juridic, deoarece la întocmirea testamentului nu a fost respectată una din condițiile de validitate/valabilitate a actelor juridice.

În atare circumstanțe, instanța a relevat că, deși experții nu au putut formula o concluzie certă cu privire la prezența sau absența discernământului la întocmirea testamentului, instanța a stabilit că la momentul exprimării acordului prin voința internă de întocmire a testamentului, XXXXX suferea de XXXXX, deci, se deduce că, cererea de chemare în judecată depusă de Bejan Antonina, este întemeiată, urmând a fi admisă, or, în speță, s-a constatat cert că, la momentul semnării testamentului, XXXXX nu era în stare de a conștientiza acțiunile sale, acestuia lipsindu-i discernământul.

La 02 decembrie 2022, Mocreac Victoria a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe.

Recurenta Mocreac Victoria, în motivarea recursului a invocat că decizia contestată a fost pronunțată cu interpretarea eronată a legii și aprecierea arbitrară a probelor, fapt ce a dus la soluționarea greșită a cauzei.

La fel, a menționat că instanța de apel a examinat cauza în mod subiectiv și superficial, aplicând și interpretând în mod eronat legea.

La speță, a relevat că la întocmirea testamentului, de către notar a fost verificată capacitatea de exercițiu a testatorului XXXXX, care a fost confirmat prin semnătura și ștampila notarului aplicate pe testament.

Totodată, a susținut că Raportul de expertiză din 29 noiembrie 2018 nu poate fi considerat ca probă întru demonstrarea lipsei discernământului testatorului XXXXX la întocmirea testamentului, cu atât mai mult că experții în mod repetat au constata că este în imposibilitate de a se pronunța asupra capacității de exercițiu a semnatarului în perioada întocmirii testamentului.

Prin urmare, recurenta a specificat că deși experții au stabilit diagnosticul lui XXXXX, aceștia nu s-au pronunțat asupra capacității de exercițiu a semnatarului testamentului, iar argumentele reclamantei cu referire la faptul că XXXXX nu era în stare să se deplaseze de sine stătător, sunt pur declarative și lipsite de suport probatoriu, nefiind anexate înscrisuri care să ateste că în perioada respectivă testatorul a fost internat într-o instituție medicală sau era ținut la pat, sau alte probe ce ar demonstra imposibilitatea fizică de deplasare a acestuia la biroul notarial.

La 21 decembrie 2022, instanța de recurs a expediat în adresa intimetei copia recursului, însă plicul expediat în adresa Antoninei Bejan a fost restituit cu mențiunea ”nereclamat” (f. d. 14-15 Vol. III).

Cu referire la termenul de declarare a recursului, instanța de recurs menționează că, Curtea de Apel Chișinău a emis dispozitivul deciziei la 04 mai 2022, însă date referitor la recepționarea de către părți a deciziei motivate, la materialele cauzei lipsesc.

În conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Recursul a fost declarat la 02 decembrie 2022, respectiv se consideră depus în termenul prevăzut de art.434 din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) și (3) din Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copieii de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia. Judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin. (2).

Examinînd temeiurile recursului completul Colegiului Civil, Comercial și de Contencios Administrativ al Curții Supreme de Justiție reține următoarele.

Temeiurile de declarare a recursului sunt prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4).

Instanța de recurs reține, că examinarea admisibilității recursului presupune verificarea conformității temeiurilor invocate în cererea de recurs cu temeiurile prevăzute în art. 432 din Codul de procedură civilă.

La caz, Colegiul constată că argumentele invocate în cererea de recurs nu se încadrează în limitele stabilite de norma indicată, respectiv nu constituie temeii de

casare a deciziei recurate, or, motivele recursului sunt similare celor invocate în cadrul judecării pricinii, asupra căror instanța de apel s-a pronunțat.

Dezacordul recurentului cu decizia instanței de apel, relatarea situației nu constituie un temei de casare a deciziei recurate, or, recursul exercitat conform secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

Totodată, completul Colegiului Civil, Comercial și de Contencios Administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că, potrivit regulilor din Secțiunea a II-a din Capitolul XXXVIII Codul de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 din Codul de procedură civilă.

Din recursul declarat nu rezultă că instanța a apreciat arbitrar probele.

În acest sens Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa constantă statuează că, dreptul de acces la instanțe nu este absolut. Există limitări implicite admise (Golder împotriva Regatului Unit, p.38; Stanev împotriva Bulgariei (MC), p. 230). Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (Luordo împotriva Italiei, p. 85). Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (Levages Prestations Services împotriva Franței, p. 45).

Curtea a mai reiterat că, modul de aplicare a articolului 6 procedurilor în fața instanțelor ierarhic superioare depinde de caracteristicile speciale ale procedurilor respective; trebuie ținut cont de totalitatea procedurilor în sistemul de drept național și de rolul instanțelor ierarhic superioare în acest sistem (a se vedea Botten v. Norway, hotărâre din 19 februarie 1996, Reports 1996-I, p. 141, § 39).

La fel, conform jurisprudenței Curții, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt pot fi conforme cu cerințele articolului 6 § 1 (a se vedea Helmers c. Suediei 9 octombrie 1991, § 31, Seria A, nr. 212-A).

În conformitate cu art. 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, în cazul în care se constată existența unuia din temeiurile prevăzute la art. 433, completul din 3 judecători decide în mod unanim, printr-o încheiere motivată irevocabilă, asupra inadmisibilității recursului. Încheierea se emite conform prevederilor art. 270 și nu conține nici o referire cu privire la fondul recursului.

Având în vedere cele expuse mai sus, recursul declarat de Mocreac Victoria, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă și, drept urmare, este inadmisibil.

În conformitate cu art. 270, art. 433 lit. a) și art. 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, completul Colegiului Civil, Comercial și de Contencios Administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e :

Se declară inadmisibil recursul înaintat de Mocreac Victoria.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Dumitru Mardari

judecătorii

Galina Stratulat

Victor Burduh